

**MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE
BESCHERMING ALS MONUMENT, STADS- OF DORPSGEZICHT**

**DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN,
CULTUUR, JEUGD EN AMBTENARENZAKEN,**

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998;

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 10 juni 2003 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 29 augustus 2003;

Gelet op het ministerieel besluit van 04 november 2002 houdende ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 05 juni 2003; bekrachtigd op 03 juli 2003,

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998:

Wegens de artistieke en historische waarde:

- als **monument**:

delen van de burgerlijke begraafplaats van Dendermonde omvattende:

- de toegangspoort met afsluitende kerkhofmuur en haag, zoals afgebakend op bijgevoegd plan, gelegen te

Dendermonde (Dendermonde), Kerkhofweg z.nr.;

bekend ten kadaster:

Dendermonde, 1ste afdeling, sectie B, perceelnummers 675Ndeel, 679Edeel.

- de woning van de grafdelver, zoals afgebakend op bijgevoegd plan, gelegen te Dendermonde (Dendermonde), Kerkhofweg 15;
bekend ten kadaster:
Dendermonde, 1ste afdeling, sectie B, perceelnummer 675Ndeel.

- het lijkenhuis, zoals afgebakend op bijgevoegd plan, gelegen te Dendermonde (Dendermonde), Kerkhofweg z.nr.;;
bekend ten kadaster:
Dendermonde, 1ste afdeling, sectie B, perceelnummer 675V2.

- de centrale grafkapel met calvariebeeldengroep, zoals afgebakend op bijgevoegd plan, gelegen te Dendermonde (Dendermonde), Kerkhofweg z.nr.;;
bekend ten kadaster:
Dendermonde, 1ste afdeling, sectie B, perceelnummer 679B.

- praalgraven aan de zuid- en oostzijde van het oude deel van de begraafplaats,
- grafmonument van de familie Van Aelter-Van der Straeten
- grafmonument van de familie De Bruyn
- gietijzeren grafkruis type: Hourant IID2a
- gietijzeren grafkruis type: Hourant IIA5e
- beeld van O.-L.-Vrouw met Kind en bijhorende sokkel
- deel van het Krijgskerkhof met oorlogsmonument, zoals afgebakend op bijgevoegd plan, gelegen te Dendermonde (Dendermonde), Kerkhofweg z.nr.;;
bekend ten kadaster:
Dendermonde, 1ste afdeling, sectie B, perceelnummer 679Edeel.

Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als **stadsgezicht**:

deel van de ommuurde burgerlijke begraafplaats van Dendermonde bepaald door omlopend pad, kruisvormige aanleg, hoekperken met graftekens en beplanting, zoals afgebakend op bijgevoegd plan, gelegen te Dendermonde (Dendermonde), Kerkhofweg z.nr.;;
bekend ten kadaster:
Dendermonde, 1ste afdeling, sectie B, perceelnummers 675N, 675V2, 679B, 679Edeel.

Wegens de artistieke, historische en sociaal-culturele waarde:

- als **monument**:

delen van de burgerlijke begraafplaats van Baasrode, met name:

- muur met toegang, dodenhuisje en bergplaats van de grafmaker, zoals afgebakend op bijgevoegd plan, gelegen te Dendermonde (Baasrode), Baasrodestraat z.nr.;;
bekend ten kadaster:
Dendermonde, 5de afdeling, sectie B, perceelnummer 354Fdeel.

- middengang en centraal deel van het z.g. "Hofken" met kerkhofkruis en graftekens, zoals afgebakend op bijgevoegd plan, gelegen te Dendermonde (Baasrode), Baasrodestraat z.nr.;;
bekend ten kadaster:
Dendermonde, 5de afdeling, sectie B, perceelnummers 354Edeel, 354Fdeel.

- 35 gietijzeren grafkruisen

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IJ1b / Philomena V. Hemelryk 1957" / Vak 1 (rij U)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IJ1b / Benoit-Van Geert" / Vak 1 (rij R)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIA1a1 / Vak 1 (rij R)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIA5k / Rosalie Van Damme 1958 / Vak 1 (rij I)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIA5k / Vak 1 (rij I)

Gietijzeren grafkruis (met ijzeren ketting aan paaltjes rond grafperceel) type: Hourant IIA1a1; Petrus Florkinger (19)57 / Vak 1 (rij E)

Vol gietijzeren grafkruis type: Hourant 1A6a / Joseph Knockaert 1958 / Vak 1 (rij E)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIK13d5 / Vak 2 (rij Y)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IID2a / Vak 2 (rij X)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IID2a / Vak 2 (rij X, nr. 1777)

Gietijzeren grafkruis (met ijzeren omheining grafperceel) type: Hourant IIA1a1 / Albert van Muylers 1922 / Vak 2 (rij V)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIK13d5 / Vak 2 (rij U)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIK13d5 / Vak 2, (rij U)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIH1a / Charles Florkin 1948 / Vak 2 (rij R)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIA2b / Anna Catharina Volkaert / Vak 2 (rij O)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIA1a1 / Saerens Joanna 1932 / Vak 2 (rij N)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIA1a3 / (Verhulst Johannes) / Vak 2 (rij M)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IJ1b / Vak 3 (rij 22)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIA5J / Vak 3 (rij 20)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIK11a / De Roover Maria 1940 / Vak 3 (rij 17)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIB1a / Vak 3 (rij 15)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIK11a / Vak 3 (rij 14)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIA2a / Emmanuel van de Meerssche 21908 en Leonie Possemiers 1934 / Vak 3 (schuine rij op het Hofken)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIA2b / Vak 3 (rij 10)

Gietijzeren grafkruis type : Hourant IIA2b / De Roover Jozef 1959/ Vak 3 (rij 8)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IID2a / Vak 3 (rij 8)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant II4Aa1 / Van Belle / Vak 3 (rij 6)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIA5k / Vak 3 (rij 5)

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IID2a / Vak 4

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIA1a1 / Judocus Moens 1967 / Vak 7

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIA1e2 / Rosalia Verhaevert 1966 / Vak 7

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIA5k / Vak 7

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIA5k / Therese Christians 1965 / Vak 7

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIA1a1 / (19)64 / Vak 7

Gietijzeren grafkruis type: Hourant IIA2e / Jan-Bapt. Van Keer 1957 / Vak 7

zoals aangeduid op bijgevoegd plan, gelegen te

Dendermonde (Baasrode), Baasrodestraat z.nr.;

bekend ten kadaster:

Dendermonde, 5de afdeling, sectie B, perceelnummer 354Edeel.

Wegens de artistieke en historische waarde:

- als **monument**:

kerkhof met omringende kerkhofmuur en hekpijlers, uitbreiding van de bescherming als monument van de St.-Aldegondekerk bij BSG van 03.07.1942, gelegen te

Dendermonde (Mespelare), Mespelarestraat;

bekend ten kadaster:

Dendermonde, 7de afdeling, sectie A, perceelnummer 159.

Artikel 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

De drie begraafplaatsen zijn illustratief voor de geschiedenis van de gemeentelijke en stedelijke 'begraafplaatsen' die onder invloed van de wetgeving inzake volksgezondheid en verordeningen evolueerden van een ommuurd kerkhof rond de parochiekerk in het centrum van de gemeente en gemeenschap (cf. Mespelare), tot een buiten de dorpsgemeenschap geïsoleerde aangelegde begraafplaats. Baasrode geldt hiervoor als een uitzonderlijk vroeg voorbeeld (1837); de stedelijke begraafplaats van Dendermonde (1882) als een door de stadsarchitect monumentaal ontworpen ensemble in neogotische stijl.

Zowel de begraafplaats van Mespelare, van Baasrode als van Dendermonde bezitten een architectonisch geaccentueerde toegang met een zeldzaam en beeldbepalend karakter.

De oorspronkelijke gebouwen die tot de infrastructuur van een begraafplaats horen, namelijk een dodenhuisje en/of de woning/bergplaats van de grafdelver bleven in tegenstelling tot veel andere begraafplaatsen in situ bewaard.

Baasrode beschikt over een opmerkelijke en uitzonderlijke collectie gietijzeren grafkruisen die geldt als belangwekkende getuigenis van het funeraire erfgoed van de lagere maatschappelijke bevolkingsklasse. Dendermonde daarentegen herbergt een groot aantal fraaie 19de- en 20ste-eeuwse praalgraven vervaardigd voor de welstellende lokale notabelen en die door vorm, materiaalgebruik, symboliek de rijkdom en welvaart van de hogere sociale klasse visualiseren en het wereldlijk onderscheid tussen arm en rijk benadrukken.

De **artistieke waarde** en de **historische waarde**, meer bepaald cultuur- en architectuurhistorische waarde van de *delen van de burgerlijke begraafplaats van Dendermonde* omvattende: *de toegangspoort met afsluitende kerkhofmuur en haag, de woning van de grafdelver, het lijkenhuis, de centrale grafkapel met calvarie, de praalgraven aan de zuid- en oostzijde van het oud deel van de begraafplaats, het grafmonument van de familie Van Aelter-Van der Straeten, het grafmonument van de familie De Bruyn, twee gietijzeren grafkruisen, beeld van O.-L.-Vrouw met kind en bijhorende sokkel, deel van het Krijgskerkhof met oorlogsmonument, gelegen te Dendermonde (Dendermonde), Kerkhofweg 15 en z.nr.*

De eind 19de-eeuwse stedelijke begraafplaats, aangelegd op een speciaal daartoe aangekocht terrein op de grens met Appels, is illustratief voor de historische evolutie van de kerkhoven die omwille van volksgezondheidsredenen en in opdracht van de overheden uit de dorps- en stads-kernen bij de parochiekerk werden verwijderd en naar een terrein buiten de stad of gemeente werden verplaatst.

De gaaf bewaarde nieuwe begraafplaats van Dendermonde geldt als representatief voorbeeld van een als ensemble aangelegde begraafplaats met geometrische kruisvormige aanleg, driehoekige hoekperken, groenblijvende beplanting, met bijhorende grafkapel, toegangspoort, grafdelverswoning met lijkenhuisje.

De ommuurde begraafplaats werd tussen 1881 en 1883 in neogotische stijl ontworpen door stadsarchitect Edouard Bouwens (1840-1897) die lokaal een grote reputatie genoot. Opmerkelijk is zeker de monumentale toegangspoort, die intrinsiek beladen is met de symboliek van een "memento mori". Tot het oorspronkelijke plan behoorde ook een kleine woning voor de grafdelver, die aansluit op de concave voorzijde van de kerkhofmuur.

De begraafplaats werd in 1884 verfraaid met een hoger en loodrecht ten opzichte van de toegangspoort gelegen neogotische grafkapel, die een centrale plaats kreeg binnen de

begraafplaats en waar de in kruisvorm aangelegde gangen op uitkomen. In 1886 creëerde de Dendermondse beeldhouwer Jozef Loret Asselman, op eigen initiatief, een calvarie voor de neogotische grafkapel. In 1894 voegde hij daar nog twee gepolychromeerde houten beelden in dezelfde stijl aan toe van O.-L.-Vrouw en Sint-Jan de Doper. Beide beelden staan op fraaie neogotische sokkels in hout aan weerszij van de gekruisigde Christus.

De grafkapel met calvarie symboliseert het lijden van Christus en is van oudsher een devotieobject dat teruggaat op de intense verering van de 'calvarieberg'. De calvarie herinnert tevens aan het middeleeuws gebruik om op de kerkhoven een calvarie op te richten om over de doden te waken en Christus' kruisdood om de mensheid te redden te symboliseren.

Deze stijlzuivere grafkapel met bijhorende beeldengroep getuigt tevens van een hoge kunstzinnigheid en artistieke kwaliteit. Ook een neogotisch beeld op een dito sokkel van O.-L.-Vrouw met Kind kadert in de aanleg van de site.

De allure van de begraafplaats wordt verder bepaald door een hele reeks praalgraven in arduin, die rondom de kerkhofmuur zijn aangelegd in een neogotische of neoclassicistische vormgeving en de monumentale grafmonumenten van de familie Van Aelter – Van der Straeten en van de familie De Bruyn. Deze praalgraven, gerealiseerd door bekwame grafzerkmakers en/of steenkappers, gelden als representatieve en waardevolle plaatselijke voorbeelden van 19de en 20ste – eeuwse grafmonumenten vervaardigd voor de lokale notabelen die o.m. door vorm, materiaalgebruik en symboliek de rijkdom en welvaart van de hogere sociale klasse visualiseren en het wereldlijk onderscheid tussen arm en rijk benadrukken.

Twee zeldzame voorbeelden van gietijzeren grafkruisen die tot het funerair erfgoed van de lagere maatschappelijke bevolgingsklasse behoren contrasteren met de nabijgelegen monumentale praalgraven van de hogere sociale klasse.

Het aan de burgerlijke begraafplaats palende Krijgskerkhof met rechthoekig grondplan, strakke aanleg met identieke zerken met vermelding van naam en regiment, is de laatste rustplaats van de tijdens de wereldoorlogen gesneuvelde Belgische en buitenlandse soldaten. Het is een trieste herinnering aan het oorlogsverleden van Dendermonde.

Het beeldbepalende oorlogsmonument in de vorm van een bronzen beeld van een Belgische soldaat, dat in 1930 in opdracht van het Dendermondse stadsbestuur vervaardigd werd door de Dendermondse beeldhouwer Alfred Courtens (1889-1967), is een representatief voorbeeld uit het oeuvre van deze kunstenaar, die voornamelijk bekendheid verwierf als ontwerper van hulde- en oorlogsmonumenten.

De historische waarde, meer bepaald de cultuurhistorische waarde, en de **sociaal-culturele waarde van het deel van de ommuurde burgerlijke begraafplaats bepaald door omlopend pad, kruisvormige aanleg, hoekperken met graftekens en beplanting als stadsgezicht gelegen te Dendermonde (Dendermonde), Kerkhofweg z.nr.**

De gaaf bewaarde eind 19de- eeuwse begraafplaats van Dendermonde is illustratief voor de historische evolutie van de kerkhoven. Het geldt als representatief voorbeeld van een als ensemble aangelegde begraafplaats met geometrische kruisvormige aanleg, driehoekige hoekperken, groenblijvende beplanting, bijhorende kwaliteitsvolle grafkapel, toegangspoort, grafdelverswoning met lijkenhuisje in neogotische stijl naar ontwerp van stadsarchitect Edouard Bouwens die lokaal een grote reputatie genoot. De begraafplaats herbergt naast de praalgraven ook waardevolle, verzorgde en/of merkwaardige 19de- en 20ste- eeuwse graven horende bij de middenklasse of de geestelijkheid, zoals onder meer een grafteken met bekronend kruis uit gesnoeide boomstammen. Zij zijn een weerspiegeling van de samenleving met haar verschillende standen en klassen en van gedachten en gevoelens omtrent dood en eeuwigheid.

De ommuurde begraafplaats geldt als visuele omgeving van de monumenten die door haar beeldbepalend karakter de intrinsieke waarde van de monumenten tot haar recht doet komen.

De artistieke waarde, de historische waarde, meer bepaald de cultuurhistorische waarde, en de sociaal-culturele waarde van gedeelten van de oude begraafplaats van Baasrode, met name: de muur met toegang, dodenhuisje en bergplaats van de grafmaker, de middengang en centraal deel van het zogenaamde "Hofken" met kerkhofkruis en graftekens, 35 gietijzeren grafkruisen, gelegen Baasrodestraat te Dendermonde (Baasrode)

Als representatieve en vroege getuige van een landelijke begraafplaats, al in 1837 aangelegd ter vervanging van het parochiaal kerkhof door het gemeentebestuur. De aanvankelijke kleine begraafplaats bijgenaamd het "Hofken" is aan de straat opvallend gemarkeerd door een fraai architectonisch geheel van 1894 dat een zeldzame getuige is van dergelijk type funeraire architectuur in een landelijke context. De constructie in decoratieve baksteenarchitectuur met eclectische stijlinvloeden omvat het dodenhuisje en de bergplaats van de grafmaker verbonden door een uitgewerkte afsluitmuur met centrale ingang en met kruismotief.

Het middenpad leidt naar het deel van het "Hofken" dat een uitzonderlijk voorbeeld biedt van een historisch gegroeide vrije opstelling van graftekens, contrasterend met de veeleer gebruikelijke strakke planmatige aanleg op begraafplaatsen. De kern ervan wordt bepaald door een traditioneel, ingevolge het christelijk geloof, op begraafplaatsen aanwezige kerkhofkruis, hier opgericht in 1874 naar ontwerp van bouwkundige J. Saeys, met aan de voet ervan een ensemble van in kruisvorm staande graftekens van pastoors. Min of meer concentrisch daar rond staan de mooiste praalgraven en graftekens van aanzienlijke families opgesteld. Zij vertegenwoordigen de meest vooraanstaande politici, gezagdragers, scheepsbouwers en andere industriëlen die van bijzondere betekenis geweest zijn voor de industriële groei en sociaal-economische evolutie van Baasrode. De hardstenen graftekens binnen het centraal deel van het "Hofken" vormen binnen de oude begraafplaats naar materiaal, vormgeving, stijl, symboliek en ornamentiek, een representatief geheel van waardevol lokaal funerair erfgoed van het derde kwart van de 19de eeuw tot het tweede kwart van de 20ste eeuw afkomstig van bekwame grafzerkmakers en/of steenkappers.

De 35 gietijzeren grafkruisen vertegenwoordigen, met hun variëteit aan types en hun specifieke ornamentiek en iconografie, als uitzonderlijk grote groep van funeraire gedenktekens eigen aan de lagere maatschappelijke bevolkingsklasse op een zelfde begraafplaats, een belangwekkende materiële getuigenis voor de geschiedenis van de dodenverering.

De historische waarde, meer bepaald de cultuurhistorische waarde, en de artistieke waarde van het kerkhof met kerkhofmuur en hekpijlers, als uitbreiding van de bescherming als monument van de Sint-Aldegondekerk bij BSG van 03-07-1942, gelegen Mespelarestraat te Dendermonde (Mespelare),

Het ovaalvormig omsloten kerkhof met nog aanwezige graftekens is een representatief voorbeeld van een oude landelijke begraafplaats die een parochiekerk, teruggaand op een Romaans zaalkerkje, omringt en is illustratief voor de geschiedenis van de begrafenisgebruiken. Het kerkhof vormt als afgeijnde site een historische eenheid met de historisch en artistiek belangrijke St.-Aldegondekerk en samen zijn ze een ruimtelijk structureel en visueel sterk bepalend element in de dorpskern. De authentieke 18de -eeuwse bak- en natuurstenen kerkhofmuur met steunberen in aansluiting met de 1773 gedateerde hardstenen hekpijlers in

classicistische stijl, getuigt van een verfijnde en stijlvolle afwerking en is een belangwekkende uiting van funeraire architectuur. De memento mori symboliek in de ornamentiek van de pijlerbekroning verleent de toegang een extra zeldzaam karakter.

Artikel 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994).

Brussel, 03-11-2003

Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken,

Paul VAN GREMBERGEN